

Vetenskapsfej med poänger.

Juris professorn V. Lundstedt i Uppsala har gjort sig känd inför offentligheten dels genom sin verksamhet som socialdemokratisk riksdagsman, dels och framför allt såsom ingenjör Torsten Krougers försvarsadvokat. Hans säregna kännetecken är, att han alltid och i alla väder har den fullkomliga Sanningen på sin sida, me-

dans hans motståndare lika konsekvent äro antingen och i bästa fall stupida och okunniga eller, och det är vanligare, förlugna och ärekränkande. Denna prof. Lundstedts ständiga attityd av förföljt och misstänkt geni har förtagit hans inlägg större betydelse och inflytande.

I dagarna har emellertid prof. Lundstedt råkat ut för en så både skarpsinnig och omilt respektlös behandling, att t. o. m. han blivit nästan mållös. Den som med denna överraskande effekt tagit honom vid örat är professorn i statskunskap vid Stockholms högskola, den likaledes socialdemokratiska Herbert Tingsten. I ett replikskifte i Dagens Nyheter ha de båda lärda herrarna gått några ronder. Och det måste sägas, att prof. Lundstedt slagits hjälplöst knock-out. Frågan är väl, om han inte blivit t. o. m. tekniskt knock-out, sannolikt oförmögen att hädanefter med bibehållen respekt kunna ställa upp till nya drabbningar.

Förhistorien är en bok av docenten Ingemar Hedenius "Om rätt och moral", i vilken framställas några kritiska men mycket vördnadsfulla betraktelser om den bekanta hägerströmska filosofien. Då Lundstedt betraktar sig som Hägerströms "främste" lärjunge och sätter

en ära i att svära på varje magisters ord, har han tagit mycket illa vid sig och svarat med en tjock bok, "Det Hägerström-Lundstedtska misstaget", i vilket han söker tillintetgöra Hedenius. Denne beskylls för att deltaga i "mullvadsarbete" mot Hägerström, ett arbete, som skulle ha igångsatts av en numera avliden docent Harry Meurling i Uppsala, en ytterst fin och anspråkslös man. Det ärekränkande skulle vidare huvudsakligen bestå i påståenden, att Hägerström mottagit för sitt tänkande betydelsefulla impulser av filosofiprofessorn Phalén i Uppsala. Och därmed är lärjungen Lundstedt inne på sin egen roll, där omdömena bli allt utom anspråkslösa.

Denna prof. Lundstedts svarsskrift recenserades för någon tid sedan i Dagens Nyheter av prof. Herbert Tingsten, som därvid med glans och brio förde färlan. Särskilt brännmärktes prof. Lundstedts självupptagenhet. Han har i sin skrift samlat beröm åt sig själv av ett stort antal okända storheter, medan uttalanden av män sådana som Undén och Nial betecknas som ynkliga eller meningslösa. Hur långt hans självtillit sträcker sig framgår av följande citat:

Själv känner jag helt naturligt endast en djup sorg i medvetandet om att därest man i mitt eget land . . . i Genève hade gått in för min kritik, så skulle den nationalsocialistiska diktaturen troligen aldrig ha kunnat komma till stånd och följaktligen det nu pågående kriget ha inhiherats . . . En helt annan sak och en högst allvarlig sådan är att om man här i landet lystrat till min kritik och handlat därefter, så skulle den världskatastrof som nu utspelas och för vars slutliga utgång vi gå i ängest och bävan med all sannolikhet ha kunnat förebyggas.

Härtill anmärker Tingsten, att det sålunda endast är den svenska regeringens inkompetens och slöhet som hindrat Lundstedt att inhibera världskriget. Att hans läror inte godtagits beror på perfiditet, skandalös okunnighet, gemena förvrängningar, ärekränkning, rå plumphet och dryg dumhet, allt citerat efter Lundstedt. Tingsten avslutar sin rent förintande salva med följande sammanfattning:

Självförtik är honom lika främmande som förståelse och tolerans för motståndare. Till fulländning spelar han rollen av det förföljda geniet. Som propagandist begär han

blott ett misstag: han förstår icke att vad som på ena sidan av rampen fattas som tragisk storhet på den andra måste framstå som på en gång komiskt och makabert.

Det säger sig självt, att Lundstedt blev både häpen och indignerad över att en motståndare inte väjde för honom. Han ingick därför i svaromål, f. ö. förbluffande lamt. Inte ens det skulle han emellertid ha gjort. Ty prof. Tingsten gav honom en ny salva, i vilken följande stickprov förtjänar särskild uppskattning:

Hr Lundstedt tillbakavisar min anklagelse för självförgudning. Rent tekniskt ger jag honom rätt. Enligt hans religion är det utan tvivel Hägerström som är Gud; hr Lundstedt är endast hans profet. Men inför allmänheten — d. v. s. alla utom Hägerström — är även profetens ställning så akttningsbjudande att man i brist på bättre uttryck är benägen att tala om gudomlighet.

För att belysa hr Lundstedts uppskattning av sig själv kan hans egen betygsättning användas:

Jag har ifrån allra första början framställt min rättsåskådning såsom fullkomligt omvälvande, och det var också i fullt medvetande härom som jag gick till attack mot härskende folkrättsföreställningar och mot den ödesdigra folkförbundspolitik. Det vore blott ett, åtminstone mig, motbjudande hyckleri att icke både villigt och tacksamt såväl motta som utnyttja de erkännanden för vad jag gjort, vilka jag måste finna vara fullt motiverade, med reservation för den tacksamhetsskuld i vilken jag står till Hagerström. Det är så enkelt min mening att den hittillsvarande rättsvetenskapliga litteraturen — om man bortser från dess historiska betydelse och de rent faktiska uppgifter som den vid sidan av det specifikt "vetenskapliga" meddelar — icke kan ha något värde annat än som makulatur.

Prof. Tingsten har naturligtvis alldeles rätt däri, att en person som till den grad vanställer sina egna proportioner och som dessutom använder sina språkrör i pressen för att terrorisera både vetenskapliga och andra motståndare — man erinrar sig bl. a. hans måttlösa angrepp på Svenska Morgonbladets redaktör — en sådan man kan endast med ansträngning och självövertvinnelse tas på allvar av en vettig och sunt tänkande allmänhet.

EN STOR RÖRELSES VÄG

Av ERIK ZANDER

Ariel

Den som tidigare något är bekant med prof. Tingstens arbeten vet, att denne vetenskapsman i sin produktion alltid bäres av en stark sanningslidelse och objektivitet. Först som sist kan sägas att denna uppfattning icke heller kommer på skam vid en genomläsning av hans sista stora arbete om den svenska socialdemokratiens idéutveckling. Detta arbete på drygt 900 sidor i två volymer är början till ett stort verk om den svenska arbetarklassens historia, bekostat av Landsorganisationen.

Den första volymen är helt ägnad åt en ingående skildring av förskjutningarna och omvärderingarna i den idéologiska debatten

under de sextio år, som den socialdemokratiska rörelsen verkat här i landet. Tingsten visar hur partiet, som från början helt byggde på Marx idéer, så småningom inför händelsernas utveckling fått revidera och uppmjuka de fordom som vetenskapliga sanningar betraktade teserna. I enlighet med Marx prognoser skulle med vetenskaplig visshet det kapitalistiska samhället avlösas av det socialistiska. Den tilltagande industrialiseringen skulle medföra koncentration av äganderätten till produktionsmedlen, mellanklassernas försvinnande och en ofantlig ökning av proletariatet. Motsättningarna inom samhället skulle sedan vid ett visst tillfälle ut-